

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่อง ระบายภาพลวงชมพรวรร้าลึก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดชลบุรี ใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนโรงเรียนสิงห์สมุทร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลบบุรี เขต 3 ดำเนินการพัฒนาหลักสูตร 4 ขั้นตอน คือ การสร้างหลักสูตร การประเมินหลักสูตร การทดลองใช้หลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้จริง สามารถสรุปผล และอภิปรายผลได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

ผลจากการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่อง ระบายภาพลวงชมพรวรร้าลึก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดชลบุรี สรุปผลได้ดังนี้

1. ได้หลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่อง ระบายภาพลวงชมพรวรร้าลึก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดชลบุรี ที่สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและชุมชนที่เกิดจากการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา หลักสูตรมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ หลักการ จุดหมาย คำอธิบายรายวิชา โครงสร้างเนื้อหาและอัตราเวลาเรียน แนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ แหล่งเรียนรู้ แนวการวัดผลประเมินผล และแผนการจัดการเรียนรู้ หลักสูตรมีค่าเฉลี่ย P.M. ทั้งฉบับเท่ากับ 10.07 แปลความหมายตามเกณฑ์การประเมินหมายถึง หลักสูตรมีคุณภาพสูง

2. ผลการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการ เรื่อง ระบายภาพลวงชมพรวรร้าลึก โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสิงห์สมุทร จำนวน 35 คน สรุปได้ดังนี้

- 2.1 ผลการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้แบบทดสอบที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ นักเรียนได้คะแนนทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียน คะแนนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า หลังการทดลองใช้หลักสูตรนี้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

- 2.2 ผลการวัดทักษะทางการปฏิบัติหลังเรียน โดยใช้แบบวัดทักษะที่กำหนดรายการพฤติกรรมบ่งชี้การปฏิบัติได้ และมีเกณฑ์การให้คะแนนที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ นักเรียนปฏิบัติตามรายการที่กำหนดได้และมีคะแนนทักษะทางการปฏิบัติในระดับดี

2.3 ผลการวัดเจตคติที่มีต่อการเรียน โดยใช้แบบวัดเจตคติที่มีข้อคำถามประเมินความรู้สึกรักของนักเรียนที่มีต่อการเรียน นักเรียนได้คะแนนเจตคติ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.94 แสดงว่านักเรียนมีเจตคติที่ดีมากต่อการเรียนตามหลักสูตรนี้

อภิปรายผล

การวิจัยในครั้งนี้ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่อง ระบายภาพหลวงพ่อบุญรอด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดชลบุรี ได้หลักสูตรที่มีคุณภาพ สูงหรือดีมาก มีความสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและชุมชน มีโครงสร้างและองค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตรครบถ้วน ทั้งนี้เป็นเพราะ

1.1 การสร้างหลักสูตรในครั้งนี้ ได้ดำเนินการอย่างเป็นระบบตามรูปแบบหรือทฤษฎีการวางแผนในการพัฒนาหลักสูตร โดยได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาหลักสูตรจากเอกสารของนักการศึกษาและนักพัฒนาหลักสูตรหลาย ๆ ท่าน นำความรู้และส่วนที่เหมาะสมมาสังเคราะห์ประยุกต์ใช้ในการสร้างหลักสูตร ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกใช้รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของ ทาบา (Taba, 1962, รุจิร ภู่อสาระ, 2545, หน้า 61-64) มาเป็นแนวทางในการสร้างหลักสูตร เพราะมีจุดเด่นตรงที่รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของ ทาบา เป็นการเริ่มต้นมาจากในชั้นเรียน และเน้นความสัมพันธ์ขององค์ประกอบพื้นฐานของหลักสูตร ได้แก่ จุดประสงค์ เนื้อหาวิชา กระบวนการเรียนการสอน และการประเมินผล ที่มีรูปแบบการพัฒนาหลักสูตร 8 ขั้นตอน คือ 1) วินิจฉัยความต้องการ ด้วยการศึกษาค้นคว้าข้อมูลพื้นฐานของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน นักเรียน โรงเรียน และชุมชน พร้อมทั้งสร้างแบบสอบถามในประเด็นของการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร นำแบบสอบถามไปให้ผู้เกี่ยวข้องให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็นและวิเคราะห์ผลการสำรวจ 2) นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ผลการสำรวจมาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงขยาย กำหนดเป็นจุดประสงค์เฉพาะของหลักสูตรที่เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 3) คัดเลือกเนื้อหาสาระจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลการแสดงความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง ผู้เรียน และท้องถิ่น 4) นำเนื้อหาสาระที่ได้คัดเลือกไว้ มาจัดลำดับเนื้อหาสาระให้เป็นโครงสร้างเนื้อหาและอัตราเวลาเรียน 5) คัดเลือกกิจกรรม ที่เป็นประสบการณ์ในการเรียนรู้ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อหา 6) จัดลำดับกิจกรรม 7) กำหนดแนวทางการวัดผลประเมินผลด้วยการทดสอบ ประเมินผลงานการปฏิบัติ และการสังเกตพฤติกรรม โดยกำหนดเกณฑ์การวัดผลประเมิน และสร้างเครื่องมือประเมินผลให้ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และ คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม 8)

นำหลักสูตรฉบับโครงร่างไปตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องกับองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตร พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไข ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรของ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537, หน้า 10) ที่กล่าวว่า รูปแบบในการพัฒนาหลักสูตรและการสอนเป็นสิ่งสำคัญ และจำเป็นเพราะรูปแบบของการพัฒนาหลักสูตรนั้นเปรียบเสมือนพิมพ์เขียว (Blue Print) ที่จะดำเนินการต่อไป ถ้าเราได้พิมพ์เขียวที่ชัดเจนมากเท่าใดก็จะเป็นข้อบ่งชี้ต่อการพัฒนาหลักสูตร ได้สะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ สุนีย์ ภูพันธ์ (2546, หน้า 174) ที่กล่าวว่า การให้ได้หลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ สามารถใช้เป็นเครื่องมือที่ดีในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนา ประเทศตามอุดมมุ่งหมาย ในการพัฒนาหลักสูตรนั้น จะต้องมีการวางแผนเพื่อพัฒนานับแต่ การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน การศึกษาหลักเกณฑ์และขั้นตอนการเลือกรูปแบบที่เหมาะสม กระบวนการพัฒนาหลักสูตรเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องและเกี่ยวข้องกับหลายฝ่ายอย่างกว้างขวาง ที่สามารถพัฒนาได้ทั้งกระบวนการ นับแต่การกำหนดอุดมมุ่งหมาย การจัดเนื้อหาของหลักสูตร การ นำหลักสูตรไปใช้ การประเมินผลหลักสูตร และการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตร

1.2 การประเมินหลักสูตรที่สร้างขึ้นนี้ ได้ใช้รูปแบบการประเมินหลักสูตรที่มี หลักการและวิธีการสัมพันธ์สอดคล้องกัน ช่วยให้พิจารณาและสรุปผลได้ว่าหลักสูตรมีประสิทธิภาพ เพียงใด ทั้งนี้เพื่อนำผลที่ได้จากการประเมินไปปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดในการประเมินหลักสูตรก่อนนำไปใช้ของ สจิด อุทรานันท์ (2532, หน้า 246-247) ที่กล่าวว่า การประเมินผลเบื้องต้นของหลักสูตรก่อนนำไปทดลองใช้ เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญเพราะเป็นการทบทวนตรวจสอบหลักสูตรที่จัดทำขึ้นว่ามีสิ่งใดที่บกพร่อง และสมควร ได้รับการปรับปรุงแก้ไขโดยเสนอหลักสูตรที่จัดทำขึ้นต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบคุณภาพของ หลักสูตรทั้งฉบับว่ามีคุณภาพอยู่ในระดับใด และสอดคล้องกับแนวคิดของ สุนีย์ ภูพันธ์ (2546, หน้า 248) การประเมินหลักสูตรเป็นเครื่องมือชี้ให้เห็นว่า การนำหลักสูตรไปใช้จะได้ผลมากน้อย เพียงใด เพราะฉะนั้นการประเมินหลักสูตรจึงเป็นขั้นตอนที่สำคัญขั้นตอนหนึ่งของกระบวนการ พัฒนาหลักสูตร และผลที่ได้รับจากการประเมินหลักสูตรจะเป็นข้อมูลในการตัดสินใจเพื่อแก้ไข ปรับปรุง หรือเปลี่ยนแปลงหลักสูตร

ในการประเมินหลักสูตร ผู้วิจัยได้ศึกษารูปแบบการประเมินหลักสูตรจากเอกสารและ ตำราของนักการศึกษา นักพัฒนาหลักสูตรหลาย ๆ ท่าน นำความรู้และวิธีการที่เหมาะสมมา ประยุกต์ใช้ในการประเมินหลักสูตร ซึ่งผู้วิจัยเลือกใช้รูปแบบการประเมินหลักสูตรของปุยซองค์ (Puissance Measure) เพราะการประเมินหลักสูตรตามรูปแบบนี้เหมาะสำหรับใช้ประเมินหลักสูตร ที่สร้างเสร็จใหม่ ๆ และทำให้ทราบว่าหลักสูตรที่สร้างขึ้นนี้มีคุณภาพสูง ผลการวิเคราะห์มีความ

เพียงตรงเชื่อถือได้ เนื่องจากการประเมินหลักสูตรตามรูปแบบนี้เป็นวิธีการประเมินด้วยการวิเคราะห์เกี่ยวกับองค์ประกอบสำคัญในการสร้างหลักสูตรซึ่งมีทั้งหมด 3 ส่วน คือ จุดประสงค์ กิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผลการเรียนรู้ โดยใช้ตารางวิเคราะห์ ปุ๋ยซองค์ มีเกณฑ์การวิเคราะห์ 2 ประการ คือ พฤติกรรมการเรียนรู้และรูปแบบของการเรียนรู้ ผลคิดคำนวณออกมาเป็นตัวเลขบ่งชี้ว่าหลักสูตรนั้นมีคุณภาพในระดับใด ที่สอดคล้องกับแนวคิดของสูนีย์ ภูพันธ์ (2546, หน้า 282) กล่าวว่า หากการประเมินกระทำอย่างเป็นระบบมีเป้าหมายและมีวิธีการที่ชัดเจน เป็นที่น่าเชื่อถือ เมื่อนำไปปรับปรุงแล้วย่อมให้หลักประกันว่าหลักสูตรจะมีคุณภาพดี

2. ผลการทดลองใช้หลักสูตร นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการทดลองใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนการทดลองใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หลังการทดลองใช้หลักสูตรนักเรียนมีคะแนนทักษะทางการปฏิบัติได้ในระดับดี และเจตคติของนักเรียนหลังทดลองใช้หลักสูตร นักเรียนมีเจตคติที่ดีมากต่อการเรียนตามหลักสูตร ซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสามารถเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพของนักเรียนและหลักสูตรได้ ทั้งนี้เป็นเพราะ

2.1 หลักสูตรเกิดจากการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ที่สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่น และตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและชุมชน เพราะหลักสูตรที่นำมาทดลองใช้ได้ดำเนินการวินิจฉัยความต้องการ ด้วยการศึกษาค้นคว้าข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนและโรงเรียน ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของชุมชน และศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 นำมาใช้เป็นข้อมูลในการสำรวจความคิดเห็นในการสร้างหลักสูตร ที่สอดคล้องกับแนวคิดของทาบ (Taba, 1962, รุจิร ภูสาระ, 2545, หน้า 61-64) ที่เชื่อว่า การพัฒนาหลักสูตรควรเริ่มจากการรวบรวมข้อมูลของชุมชนและโรงเรียน ซึ่งอาจเป็นทั้งความต้องการที่มีอยู่เดิมผสมผสานเข้ากับความต้องการใหม่แล้วสรุปเป็นความเห็นเกี่ยวกับความต้องการของท้องถิ่น สอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรของธีรารัง บัวศรี (2532, หน้า 153-159) ที่กล่าวว่าหลักสูตรนั้นจำเป็นต้องศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นพื้นฐานของหลักสูตร เพื่อให้การพัฒนาหลักสูตรนั้นมีความถูกต้อง ทำให้ทราบความต้องการของสังคมและผู้เรียน

ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจความคิดเห็นผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ นักเรียน ผู้บริหาร ครูในโรงเรียน กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียนและบุคลากรในชุมชน ซึ่งผู้เกี่ยวข้องได้แสดงความคิดเห็นด้วยมากที่สุด คือ นักเรียนควรได้เรียนรู้เรื่องของกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ผู้ทรงเป็นบุคคลสำคัญในท้องถิ่น และคิดว่าการแสดงรำบวงสรวงกรมหลวงชุมพรรำลึกสามารถนำไปสู่การเรียนรู้เรื่องราวของกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ อีกทั้งควรนำเรื่องของกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์มาสร้างเป็นหลักสูตรท้องถิ่น อำเภอสตึก และควรนำแนวทาง การสร้างสรรค์ผลงานของกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์มาศึกษาเพื่อการเป็นแบบอย่าง นอกจากนี้ยังนักเรียนคิดเห็นว่านักเรียนสามารถมีส่วนร่วม

ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาได้ และเห็นด้วยอย่างยิ่งกับการเรียนรู้เรื่องราวที่เป็นอยู่ในท้องถิ่นของนักเรียน ข้อมูลที่ได้ก็นำมาใช้ในการสร้างหลักสูตร ดังที่ อมรา เล็กเรณสินธ์ (2540, หน้า 146) กล่าวถึง หลักสูตรท้องถิ่นว่า ควรมีเนื้อหาเกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจ อาชีพที่กระทำกัน ในท้องถิ่น การอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม ประวัติความเป็นมา และประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537, หน้า 9) ที่ได้ให้ความเห็นถึงเนื้อหาที่ควรบรรจุไว้ในหลักสูตรว่า ควรเป็นเนื้อหาที่มีความเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงของชีวิตและชุมชนนั้น

2.2 หลักสูตรจัดการศึกษาตามรูปแบบบูรณาการ เพราะต้องการให้นักเรียนได้ฝึกทักษะและเรียนรู้เนื้อหาต่าง ๆ อย่างเชื่อมโยงสัมพันธ์กันตามความเหมาะสมของเนื้อหา และกระบวนการในสาระวิชาต่าง ๆ ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ในลักษณะองค์รวมทั้งด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัยที่เป็นไปตามสภาพจริงของสังคม ดังที่ ทิสนา แคมมณี (2545, หน้า 145-146) ได้ไว้ว่า การบูรณาการเป็นการนำเนื้อหาสาระที่มีความหมายเกี่ยวข้องกันมาสัมพันธ์ให้เป็นเรื่องเดียวกันและจัดกิจกรรมเรียนรู้ ให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจในลักษณะที่เป็นองค์รวม และสามารถนำความรู้ความเข้าใจไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ ชนาธิป พรกุล (2544, หน้า 57-58) กล่าวว่า การบูรณาการเป็นการเชื่อมโยงความรู้ในแนวนอนระหว่างหัวข้อและเนื้อหาต่าง ๆ ที่เป็นความรู้ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ พุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย

ผู้วิจัยเลือกใช้รูปแบบการบูรณาการที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่เป็นการบูรณาการแบบผู้สอนคนเดียว จัดการเรียนรู้โดยเชื่อมโยงสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่เป็นการบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะกับกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และเป็นการบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตลอดทั้งเป็นการบูรณาการภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะระหว่างสาระทัศนศิลป์ ดนตรี และนาฏศิลป์ กำหนดสาระการเรียนรู้ในหัวข้อเรื่อง ระบายกลมหลวมพรรำลึก ที่สอดคล้องกับชีวิตจริงทำให้นักเรียนได้ใช้ทักษะและได้ขวนขวายหาความรู้ด้วยกระบวนการเรียนรู้ด้วยตัวนักเรียนเอง ดังที่ วัฒนาพร ระเบียบทุกข์ (2542, หน้า 46) กล่าวว่า การบูรณาการเป็นการนำศาสตร์ต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันมาผสมผสานกันเพื่อประโยชน์ในการดำเนินการ การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ จึงเป็นการจำเป็นนำเอาความรู้สาขาวิชาต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กันมาผสมผสานกัน การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการจะเน้นองค์รวมเนื้อหา มากกว่าองค์ความรู้ของแต่ละรายวิชาและเน้นถึงการสร้างความรู้ของผู้เรียนมากกว่าการให้เนื้อหาโดยตัวครู สอดคล้องกับแนวคิดของ สิริพัชร์ เจษฎาวิโรจน์ (2546, หน้า 14) ที่กล่าวถึงความสำคัญของการเรียนรู้แบบบูรณาการไว้ว่า ศาสตร์ทุกศาสตร์ไม่อาจแยกจากกันโดยเด็ดขาดได้ เช่น

เดียวกับวิถีชีวิตของคนที่ต้องดำรงอยู่อย่างประสานกลมกลืนเป็นองค์รวม การจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาต่าง ๆ และฝึกทักษะหลาย ๆ ทักษะอย่างเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน จะทำให้การเรียนรู้สอดคล้องกับชีวิตจริงและมีความหมายต่อผู้เรียนมากยิ่งขึ้น

2.3 หลักสูตรมีแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ เพราะเนื้อหาและองค์ประกอบต่าง ๆ ของแผนการจัดการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา .90 แต่ละแผนประกอบด้วย สารการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ ช่วงชั้นสาระสำคัญ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง สารการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ชำรง บัวศรี (2532, หน้า 8; วิชัย วงษ์ใหญ่, 2537, หน้า 5) กล่าวว่า หลักสูตรที่มีคุณภาพจะต้องมีองค์ประกอบอย่างน้อย 5 ส่วน คือ จุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม สื่อ และวิธีการประเมินผล แต่ละส่วนจะต้องมีความสอดคล้องสัมพันธ์กัน

หลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการ มีแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 5 แผน ดังนี้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 สารประวัติศาสตร์ บุคคลสำคัญในท้องถิ่น พลเรือเอกพระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าอาภากรเกียรติวงศ์ กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ หลังเรียนนักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น มีคะแนนทักษะทางการปฏิบัติอยู่ในระดับดี เพราะผู้วิจัยได้จัดการเรียนรู้ตามวิธีการสอนโดยใช้การไปทัศนศึกษาที่แหล่งเรียนรู้ ชมพิพิธภัณฑ์กรมหลวงชุมพร ซึ่งการไปทัศนศึกษาเป็นวิธีการที่ช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงในเรื่องที่เรียนได้เรียนรู้สภาพความเป็นจริง ได้ใช้แหล่งชุมชนให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ ทำให้เกิดความเข้าใจและเกิดเจตคติที่ดีทั้งต่อสถานที่นั้นและต่อการเรียนรู้ การจัดลำดับกิจกรรมการเรียนรู้การสอนทดสอบก่อนเรียน แจกจุดประสงค์การเรียนรู้ ร่วมกันแสดงความคิดเห็นในประเด็น เพราะเหตุใดสัตว์หีบจึงเป็นที่รู้จักของคนในประเทศและต่างประเทศ วางแผนร่วมกันเกี่ยวกับการเดินทางไปศึกษาแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นใกล้โรงเรียนที่สวนกรมหลวงชุมพร เพื่อเข้าชมพิพิธภัณฑ์กรมหลวงชุมพรศึกษาประวัติ ผลงาน ฟังการบรรยายของวิทยากรท้องถิ่น สอบถาม บันทึกและศึกษาเพิ่มเติมจากใบความรู้ด้วยตนเอง แต่ละกลุ่มแยกกันไปทำการอภิปรายกลุ่มย่อย สรุปสาระสำคัญลงในใบงานตามประเด็นที่กำหนด แต่ละกลุ่มนำเสนอผลงาน นำข้อสรุปของแต่ละกลุ่มมารวบรวมเป็นข้อสรุปบทเรียน ครูสรุปเพิ่มเติม ทดสอบหลังเรียน เดินทางกลับ

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 สารทัศนศิลป์ การเขียนภาพการ์ตูนประกอบเรื่องหลังเรียนนักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น มีคะแนนทักษะทางการปฏิบัติอยู่ในระดับดี เพราะผู้วิจัยเลือกใช้กระบวนการเรียนรู้สร้างค่านิยมและการปฏิบัติ เนื่องจากกระบวนการนี้มุ่งเน้นให้นักเรียนเกิดความรู้สึกรักเกิดการยอมรับ และเห็นคุณค่าของค่านิยมด้วยตนเอง การจัด ลำดับกิจกรรม

การเรียนการสอน ทดสอบก่อนเรียน แจ้จจุประสงค์การเรียนรู้ นักเรียนนำประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนในช่วงที่ผ่านมาใช้ในการเล่าเรื่องความประทับใจต่อการเป็นแบบอย่างที่ดีของกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ โดยตัวแทนนักเรียนออกมาเล่าเรื่องตามความสมัครใจ ครูอธิบายเพิ่มเติม ศึกษาสังเกตการเขียนภาพการ์ตูนตามขั้นตอนในใบความรู้ นักเรียนคิดสร้างสรรค์แต่งเรื่องความประทับใจ และใช้จินตนาการถ่ายทอดความรู้สึกเขียนภาพการ์ตูนประกอบเรื่องลงในใบงานปฏิบัติงานด้วยความชื่นชม นักเรียนแสดงผลงานโดยจัดป้ายนิเทศหน้าชั้นเรียน ประเมินผลหลังเรียน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 สารภาษาไทย กลอนสุภาพ หลังเรียนนักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น มีคะแนนทักษะทางการปฏิบัติอยู่ในระดับดีมาก เพราะผู้วิจัยเลือกใช้วิธีสอนโดยใช้การนิรนัย เป็นวิธีการที่ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้หลักการและสามารถนำหลักการไปใช้ได้ ลำดับกิจกรรมการเรียนการสอน ทดสอบก่อนเรียน แจ้จจุประสงค์การเรียนรู้ นักเรียนฟังเพลงกรมหลวงชุมพรรำลึก และแสดงความคิดเห็นต่อความเชื่อ ความศรัทธา ศึกษาและสังเกตลักษณะบังคับของกลอนสุภาพจากใบความรู้ และถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับลักษณะบังคับของคำประพันธ์จากแผนภูมิ ให้ตัวอย่างเนื้อเพลงบอกลักษณะบังคับ จัดกลุ่มนำความรู้ความเข้าใจไปใช้อภิปรายกลุ่มย่อย ปฏิบัติงานเขียนอธิบายลักษณะบังคับบทเพลงกรมหลวงชุมพรรำลึก และการตีความหมายของบทเพลง ทดสอบหลังเรียน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 สารดนตรี การขับร้อง หลังเรียนนักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น มีคะแนนทักษะทางการปฏิบัติอยู่ในระดับดี เพราะผู้วิจัยเลือกใช้กระบวนการปฏิบัติ ซึ่งกระบวนการนี้มุ่งให้นักเรียนปฏิบัติงานเกิดทักษะ ลำดับกิจกรรมการเรียนการสอน ทดสอบก่อนเรียน แจ้จจุประสงค์การเรียนรู้ นักเรียนแสดงความรู้สึกเมื่อได้ฟังเพลงกรมหลวงชุมพรรำลึกและเพลงไทยที่มีจังหวะต่าง ๆ นักเรียนสังเกตรับรู้เปรียบเทียบความแตกต่างของจังหวะ ร่วมกันสรุปฝึกปฏิบัติการขับร้องตามแบบที่ละขั้นตอนและปฏิบัติด้วยตนเองฝึกจนชำนาญ แต่ละกลุ่มแสดงการขับร้องหน้าชั้น สรุปสาระสำคัญ ทดสอบหลังเรียน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 สารนาฏศิลป์ ระบำกรมหลวงชุมพรรำลึก หลังเรียนนักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น มีคะแนนทักษะทางการปฏิบัติอยู่ในระดับดี เพราะผู้วิจัยเลือกใช้กระบวนการปฏิบัติและกระบวนการสร้างค่านิยม ลำดับกิจกรรมการเรียนการสอน ทดสอบก่อนเรียน แจ้จจุประสงค์การเรียนรู้ นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความงามของการแสดงนาฏศิลป์ ชมวีดิทัศน์การแสดงระบำกรมหลวงชุมพรรำลึกสังเกตศึกษาลีลาท่ารำ ฝึกปฏิบัติตามตัวอย่างที่ละขั้นตอน ปฏิบัติเองโดยไม่มีแบบ กลุ่มร่วมกันอภิปรายถึงคุณค่าเชิงเหตุผลของการจัดระบำกรมหลวงชุมพรรำลึก ฝึกปฏิบัติการรำตามด้วยความชื่นชมและความชำนาญ ร่วมจัดทำและนำเสนอโครงการจัดการแสดงระบำกรมหลวงชุมพรรำลึก ประเมินผลหลังเรียน

หลังเรียนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1-5 นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อหลักสูตรในระดับมาก เพราะแผนการจัดการเรียนรู้มีจุดประสงค์ เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนการสอน และการวัดผล ประเมินผลที่ครอบคลุมทั้งด้านพุทธิพิสัยที่เป็นการพัฒนาความสามารถทางสมองหรือความรู้ ทักษะพิสัยที่เป็นการปฏิบัติหรือฝึกปฏิบัติเพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการปฏิบัติ และจิตพิสัยที่มุ่งเน้น การมีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม หรือการมีเจตคติที่ดีรู้คุณค่า ที่สอดคล้องกับแนวคิดของอารีย์ วชิรวรการ, 2542, หน้า 35 และสอดคล้องกับแนวคิดของบุรุษย์ ศิริมหาสาคร (2545, หน้า 37-38) ที่กล่าวว่า การเขียนจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ดี ต้องเขียนให้ครอบคลุมทั้ง 3 พิสัย คือ พุทธิพิสัย ทักษะ พิสัย และจิตพิสัย การคัดเลือกและจัดลำดับเนื้อหาสาระในหลักสูตร มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน และสอดคล้องกับจุดประสงค์

การจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1-5 มีความสอดคล้องกับแนวคิดของ อุดม เขียวกิ่ง (2545, หน้า 64) การกำหนดเนื้อหาควรให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ และความ ต้องการของผู้เรียน จึงจะเป็นการจัดการเรียนการสอนตามสภาพที่แท้จริง และควรมีการเรียงลำดับ ก่อนหลัง เพื่อให้สอดคล้องกับจิตวิทยาการเรียนรู้ของผู้เรียน มีกิจกรรมที่หลากหลาย เพราะ เกิดจากการคัดเลือก และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมสอดคล้องกับจุดประสงค์และ เนื้อหา เน้นทักษะกระบวนการ การมีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่ม การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง การคิดสร้างสรรค์ผลงาน การปฏิบัติจริง ทั้งส่งเสริมการเห็นคุณค่า มีความภูมิใจในภูมิปัญญา ท้องถิ่นของตน กำหนดสื่อและเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ และสอดคล้องกับแนวคิดของ สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2543, หน้า 8) กล่าวว่า การจัด กิจกรรมการเรียนการสอนควรให้สอดคล้องกับรูปแบบการดำเนินชีวิตเหมาะสมกับความสามารถและ ความสนใจของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและมีโอกาสได้ลงมือปฏิบัติจริงในทุกขั้นตอนของ กิจกรรมจนเกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และสอดคล้องกับแนวคิดของ ประวิทย์ บึงสว่าง (2543, หน้า 79) ที่กล่าวว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้จะต้องให้ผู้เรียนเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ได้คิดเอง ปฏิบัติเอง และมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล หรือแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย จนสามารถสร้างความรู้ด้วย ตนเอง และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำหลักสูตรไปใช้

1. หลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่อง ระบายภาพหลวง ขุมพรรำลึก เป็นหลักสูตรที่สามารถนำไปใช้จัดการเรียนการสอน ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในท้องถิ่นอำเภอสตึก จังหวัดชลบุรี

2. ครูผู้สอนควรปรับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง เช่น การปฏิบัติตัวตามแบบอย่างของบุคคลสำคัญในท้องถิ่นจะนำมาปฏิบัติจริงในการดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างไร การปฏิบัติกิจกรรมนาฏศิลป์ควรปรับให้นักเรียนได้มีโอกาสแสดงผลงาน เพื่อการเผยแพร่นาฏศิลป์ในท้องถิ่นและเข้าร่วมกิจกรรมในท้องถิ่น

3. ผู้สอนตามหลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่อง ระบายสีกรรมหลวงชุมพรร่ำลึก สามารถปรับอัตราเวลาเรียน สื่อการเรียนการสอน ปรับขยายเนื้อหาสาระ การวัดผลประเมินผลได้ตามความเหมาะสมทั้งนี้ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้ใช้หลักสูตร

4. สถานศึกษาสามารถนำหลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่อง ระบายสีกรรมหลวงชุมพรร่ำลึก ไปปรับใช้จัดการเรียนการสอนกับนักเรียนในระดับอื่น ๆ หรือในสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ทำได้โดยปรับกิจกรรมให้เหมาะสมกับบุคลิกและวัยของผู้เรียน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการทำวิจัย ในหัวข้อการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนตามหลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการ เรื่อง ระบายสีกรรมหลวงชุมพรร่ำลึก หลังจากการนำไปใช้จริง เพื่อการพัฒนาหลักสูตรให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2. ควรมีการทำวิจัย ในหัวข้อการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการ เรื่อง ระบายสีกรรมหลวงชุมพรร่ำลึก โดยปรับเปลี่ยนขยายเนื้อหาสาระการบูรณาการให้ครบทั้ง 8 กลุ่มสาระ

3. ควรมีการทำวิจัยติดตามผล ในหัวข้อเรื่องการศึกษาผลการใช้หลักสูตรระยะยาว